

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8-50 K, za Ameriko 9-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

V svobodni Jugoslaviji.

II.

(Ko sem pisal zadnji svoj sestavek, še nisem vedel, da se bodo mlevske karte odpravile. To se je med tem zgodilo; vendar iz tega ne gre sklepati, da so zaloge žita pri nas tolikšne, da se ne bi bilo bati pomanjkanja in lakote, ampak naš kmet naj si misli, da narodna vlada, ki je mlevske karte odpravila, njegovi ljubezni do naroda in do bližnjega popolnoma zaupa. Ona je prepričana, da bo kmet sedaj, ko ve, da gre vse za domače ljudi in ne gre čez mejo niti zrno žita, gotovo vse, kar mu preostane od lastne vporabe, dal na razpolago za splošno prehrano. Ali se je narodna vlada zmotila?)

Pa to mimogrede; vrnimo se k svobodni Jugoslaviji!

Moj prijatelj, kateremu se mlevske karte kar nič niso hotele vjemati s svobodo, se je med tem že nekoliko oddahnil, ko je zvedel, da so karte odpravljene. Ali pomisleke ima še vedno: „Če bomo v novi državi tudi plačevali davke, če bodo tudi naprej rekvirirali, če bomo še dalje čakali na petrolej in sladkor, kje pa je potem razloček med staro našo Avstrijo in mlado Jugoslavijo? Zakaj je bilo potem potreba razbiti stari dom in si zidati novega?“

Da, v novi državi boš tudi plačeval davke, kakor si jih prej, in vendar bo to kakor noč in dan. V Avstriji je bilo menda devet ali deset narodnosti, vse te so plačevale davke, prave koristi pa je imel le Nemec in Madžar. Tvoj nemški tovariš na Štajerskem je plačeval iste davke kakor Ti, ali če je bilo treba kje zazidati hudournik, ki je trgal kmetu rodovitno zemljo, ta hudournik gotovo ni gospodaril v slovenski občini; če si Ti potreboval cesto, si moledoval zanjo sedem let, dobil pa jo je kak nemški okraj, seveda tudi za Tvoje denarje; železnica se je po naših krajih gradila le, če se je posrečilo našim poslancem dokazati, da je potrebna zaradi vojske ali pa za izvažanje nemškega ali madžarskega blaga. Če si dal svojega sina v šole, ni prišel, pa če je bil tudi bistre glave, v službi daleč naprej, če ni zatajil svoje matere in plaval v skledo, ki ga je nekdanj redila. Če je postavil slovenski podjetnik na ugodnem prostoru tovarno, mu je kmalu Nemec postavil nasproti drugo, in ker so šle vse oblasti, pred vsem železniške, Nemcem na roko, Slovencu pa metale polena pod noge, seveda Slovenec ni zdržal konkurence. — Takih primerov bi Ti našteval brez konca in kraja: recimo, kako je nemški graščak lažje dobaval umetna gnojila nego slovenski kmet, lepšo živino iz Švice kakor Ti, ki si jo ravno tam naročil, itd.; opozoriti Te hočem pa le še na eno, kar nam je vsem najbolj zavzelo v meso: kjer je bilo najbolj nevarno mesto v vojni, tam so stali naši regimenti; če je nemški bataljon godrnjal zaradi lakote, je dobil mesa in kruha; če je prosil naš fant kruha, je dobil svinca v život ali vrv okoli vrata. —

No, kako se Ti zdi sedaj ta svoboda? Enemu — in to nisi bil Ti — so merili pravice na mernike, drugemu — in to ni bil Nemec — pa na police, Nemcu so dali

v roke grablje, Tebi so porinili vile. Kjer je prava svoboda, tam imajo vsi enake dolžnosti in vsi enake pravice. Šele svoboda z enakostjo zvezana je res prava svoboda.

Dobro vem, da marsikdo pusti veljati samo tisto svobodo, ki se vjema z njegovo mošnjo in njegovo samopašnostjo. Manjka mu pač enkrat tistega daru, da bi mogel razumeti, da obstoja samo tista družba ali država, kjer vlada pravica. Za vzgled si vzemi blagopokojno Avstrijo. Manjka jim pa tudi ljubezni do bližnjega, ki jo imajo samo na jeziku in v molitvi, ne čutijo je pa v srcu in ne poznajo je v roki. In vendar bi jim taka ljubezen prinesla marsikako veselje in užitek, — če že hočejo imeti povsodi svojo korist. Koliko lažje boš dal, kar moraš tako ko tako dati, če boš dajal s potrpežljivostjo in ljubeznijo, nego če ob vsaki priliki kolneš in si žolč razlivaš. Osladi si svoje dolžnosti z ljubeznijo in ne bode Te tožile; pa tudi pravice, ki jih boš zahteval in dobil od svojega sočloveka, Ti ne bodo poprane z zlimi in zbadljivimi opazkami. Kje smo mi za ta del še recimo za brati Čehi! Koliko gluposti bo še treba pregnati iz publih glav, koliko surevosti iztrebiti iz gluhih src?

V Jugoslaviji, kjer bomo vsi enega rodu in ne bo nadutega plemstva, bo vlada svoboda, omejena od enakosti in oslajena z bratovsko ljubeznijo; in če tudi bomo v njej plačevali davke in za enkrat še morali oddajati žito in z izkaznicami v rokah čakati mesa in sladkorja, — v Jugoslaviji se bo čutil lahko vsak poštenjak svobodnega.

Razglasi

okrajnega glavarstva v Novem mestu
z dne 6. novembra 1918.

I.

Narodna vlada v Ljubljani je izdala poziv na kmetovalce, da oddajo od svojih pridelkov vse, kar morejo utrpjeti, za občni blagor domovine.

Vojska je končana in je treba pretrpeti le še kratek čas, par mesecev, dokler ne dobimo iz tujine dovolj živil in drugih potrebščin za vsakdanje življenje.

Toliko časa se moramo še sami prehraniti. Delavci v tovarnah, rudnikih, premogokopih, v pisarnah, na železnici in naša nanovo sestavljena narodna vojska, ki nas ima ščititi pred notranjimi in zunanjimi sovražniki, mora dobiti hrano.

Zato se pozivljajo vsi kmetovalci, da oddajo od svojih zalog in sicer žita vsake vrste, fižola in krompirja toliko, kolikor največ morejo utrpjeti.

Niti zrna od teh pridelkov ne dobi več tujina, vse bo šlo za prehrano domačinov, naših rojakov. Naroden ponos in zavednost vleva vsakemu Jugoslovancu, da žrtvuje, kolikor more. Naše občine so po večini še jako malo žita oddale, od koruze, ajde, ovsa, prosa in fižola sploh še nič in od krompirja še jako malo.

Naj sedaj pokaže vsak rojak, kako ljubi svojo domovino in naj da, kolikor mu mogoče, prostovoljno, brez sile in brez pritiska.

Stiskavec, ki ima več nego rabi in se brani oddati, je vsega zaničevanja vreden izdajalec narodne stvari!

Komisijonarji žitnega zavoda so dobili nalog, da naj takoj pričnejo s pobiranjem žita, fižola in krompirja. Oni bodo naznanili dneve, kje in kdaj bodo pridelke prevzemali. Vsak naj se temu pozivu takoj odzove, kajti kdor hitro da, dvakrat da!

Da se ustreže razmeram, je narodna vlada SHS zvišala cene, žitu, fižolu in krompirju in se bo plačevalo odslej naprej žito vsake vrste po 1 krono kilogram, fižol po 2 kroni kilogram in krompir po 60 h kilogram.

Te cene so sedanjim razmeram docela prikladne in je gotovo, da bodo, ko se odpre uvoz iz tujine, cene vseh pridelkov znatno padle. Zato tudi gospodarsko ni, če kdo pridelke, ki jih ne rabi sam, odda.

Vojno poveljstvo narodne armade je dalo večjo množino mila (žajfe) na razpolago, ki se bo po žitnih komisijonarjih po nizki ceni oddala onim kmetovalcem, ki bodo v polni meri oddajni dolžnosti zadostili. V ta namen obljublja tudi usnje iz zaloga umikajoče se armade. Narodna vlada bo sploh v polni meri skrbela za ljudstvo, naj se tedaj tudi ljudstvo zaveda svoje dolžnosti do nje!

Gospod župan se pozivlja, naj skliče takoj občinsko sejo in si svetovalci delo porazdele. Vsak naj z vso vnemo in z narodno zavestjo deluje na to, da posestniki rade volje oddajo prebitke na žitu in drugih pridelkih. Zlasti naj se pritiska na one, ki neradi oddajajo in dajejo s tem slab izgled drugim.

II.

Prihodnje dni bodo šle skozi vse slovenske pokrajine velike množice z italijanske fronte se vračajočega vojaštva. Ti transporti bodo šli deloma po železnicah, deloma pa tudi peš.

Eden del teh transportov bo prišel gotovo tudi čez Dolenjsko.

Za prehrano vojaštva, ki se bo vračalo čez Dolenjsko po železnici, se bo poskrbelo v Novem mestu.

Glede onega vojaštva pa, ki se bo vračalo skozi naš okraj peš, se ljudstvo pozivlja, da vojaštvo, ki bo vsled dolgotrajnega potovanja gotovo zmučeno in pred vsem lačno, prijazno sprejme in naj mu da z lepa hrane in če treba tudi krme. Le na ta način se bo ljudstvo izognilo nasilju in pustošenju.

Vojakom se ne sme ničesar odvzeti. Nikdo se ne sme polastiti raznega eraričnega blaga, katerega bi utegnili vojaštvo kje pustiti. Tako blago naj se zbere in županstvu odda.

Tatvine in plenitve takega blaga se bodo najstrožje kaznovale.

To se razglša po naročilu Narodne vlade SHS v Ljubljani.

III.

Strašna svetovna vojna je za nas končana. Bližamo se času, katerega tako željno pričakujemo, času, ko bo sklenjen trajen mir.

V tej prehodni dobi pa se gre pred vsem za to, da se vzdrži javen mir in red.

Sveta naloga vsakega državljana Jugoslavije je, da deluje vsak v svojem delokrogu na to, da se javni mir ne bo kalil.

Dokažimo celemu svetu, da smo vse-skozi kulturni narod!

Nikdo naj ne pozabi, da veljajo še vedno vsi dosedanj zakoni in predpisi, in

to tako dolgo, dokler jih naša Narodna vlada SHS ne razveljavi ozir. ne spremeni!

Posebno se občinstvo tudi opozarja, da imajo naši orožniki še vedno iste dolžnosti in pravice, kakor so jih imeli dosedaj.

Občinstvo se pozivlja, da naj se ukrepom orožnikov pokori, da naj jim njihove že itak težko službe nikar ne otežuje, temveč jih v izvrševanju njih službenih dolžnosti po možnosti podpira.

Čim večji bo red, tem preje dosežemo zaželeni cilj.

IV.

V interesu ogroženega javnega reda in miru je Narodna vlada sklenila to-le:

Gostilne smejo biti odprte samo od 11. ure dopoldne do 8. ure zvečer, kavarne pa od 6. ure zjutraj do 9. ure zvečer.

Žganjetoč v javnih lokalih je sploh prepovedan.

Prestopki te naredbe se bodo kaznovali po min. naredbi z dne 30. sept. 1857, drž. zak. št. 196, z denarno globo do 200 kron, oziroma z zaporom do 14 dni.

Poziv kmetijskim, gozdarskim in kulturnotehničnim strokovnjakom.

Nanovo ustanavljajoča se Jugoslovanska država bo za svojo gospodarsko ureditev potrebovala mnogo strokovnjakov z višjo in srednješolsko izobrazbo, ki naj deloma prevzamejo službe, ki jih imajo dandanes tujci v rokah, deloma uredijo zemljedeljske stroke v novi državi. V zadnjih letih se je mnogo absolventov naših srednjih šol posvetilo tem strokam, žal pa, da nimamo pregleda čez te strokovnjake. Neobhodno potrebno je, da vemo za vsakega takega strokovnjaka kmetijske, gozdarske in kulturnotehniške panoge, najsi bo pa ta v domovini v službi ali v tujini, ali pa pri vojakihi, da vemo, kako število tehničnih moči našega naroda nam bo na razpolago. Vedeti moramo pa tudi, kaj se je učil, s čim se je največ in z zanimanjem bavil; da vemo postaviti vsakega na ono mesto, ki mu gre in kjer bo najbolje služil narodnim svrhom. Vsak absolvirani in tudi neabsolvirani strokovnjak zemljedelstva naj javi čimprej kmetijski družbi kranjski svoj natančen naslov, starost, dovršene študije, na kateri strokovni šoli in kdaj, morebitno dovršeno kmetijsko prakso in dosedanje službovanje. Posebno se pozivlja društvo slovenskih agronomov na Dunaju „Kras“, da javi svoje bivše člane in po možnosti njih naslove. Pozivljajo se tudi vsi oni strokovnjaki slovanske narodnosti brez ozira na njih študije, ki delujejo sedaj v gospodarskih strokah med Slovenci, da javijo nemudoma svoje naslove.

Ker morda marsikateremu strokovnjaku ta poziv ne pride pred oči, naj ga morebiti njegovi tovariši ali prijatelji opozorijo nanj ali vsaj naznanijo kmetijski družbi njegov naslov. Ker se dogodki v današnji dobi razvijajo z izredno brzino, je hitra sestava tega katastra slovenskih zemljemerskih strokovnjakov nujno potrebna, vsled česar se vsi ti pozivljajo, da se nemudoma priglasijo kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

Če ne bo pravočasno papirja, bodo „Dolenj. Novice“ tako dolgo morale prenehati, da dobimo papir.

Razglasi Narodne vlade SHS v Ljubljani.

Za red in mir. Narodna vlada v Ljubljani razglasi, da veljajo vse dose-danje oblasti dotlej, ko se ukrene drugače. Potemtakem imajo okr. glavarstva, sodnije ter ostali doslej c. kr. uradi tudi v bodoče isto moč, katero so imeli doslej. Treba je, da se njihovim odredbam pokoravamo brez-pogojno. Kdor bi se njihovim ukazom ne uklonil, zapade kazni. Pravtako velja moč vojaških oblastev. Vojaške oblasti poziv-ljajo sedaj vsakogar, naj se stavi v službo domovine s tem, da se najbližji vojaški oblasti javi. Kdor bi se pritačil in se ob-lastim ne stavil na razpolago, je izdajalec. Vojaško službovanje na korist naše mlade državnosti bo trajalo samo nekaj tednov. Po preteku te dobe se vsakdo vrne domov v svoj poklic in v svobodo. Za sedaj pa je nujno, da Narodna vlada razpolaga z dovolj močno narodno armado, da štiti domovino zoper vsakojako nasilje.

Narodnim stražam. Gode se velike nevarnosti pri pregledovanju zasebne prtljage. V Narodni svet prihajajo dan na dan vesti o samolastnem nastopu članov Narodne straže. Vsak član Narodne straže mora imeti pravilno legitimacijo, da sme preiskovati in zapljenjevati potno prtljago. Za zapljenjeno blago mora dati točno po-trdilo. Nasprotno pa sme stranka zahte-vati od stražarja, da se legitimira, če sme pregledovati in vzeti zasebno last ter komu jo bo izročil.

Omejitev izdatkov. Da se omeje državni izdatki na neobhodno potrebne stroške, se sklene, da se s 15. novembrom t. l. demo-bilizirajo vsi neaktivni častniki, kolikor jih poverjeništvu za narodno obrambo izrecno ne pridrži v službi.

Vloge kolekovati! Občinstvo, ki po-šilja vloge Narodni vladi, se opozarja, da se morajo vloge kolkovati kakor pod prejšnjo vlado.

Plačevanje davkov. Narodna vlada SHS v Ljubljani opozarja vse državljane svobodne Slovenije na njih dolžnost, da redno in vestno plačujejo svoje davke pri davčnih uradih. Le na ta način, če bo vsakdo brez izjeme storil svojo dolžnost do skrajne sile, bo mogoče čim preje priti do mirnih in rednih razmer, ki bodo v srečo in blagostanje ljudstva in svobodne domovine. — V Ljubljani, 5. novembra 1918. — Dr. Ravnihar s. r.

Uprizoritev „Desetega brata“ v Novem mestu.

Razlika med Jurčičevim „Desetim bratom“ in med uprizoritvijo ljudske igre „Desetega brata“ dne 9. in 10. novembra v Narodnem domu je bila slika razločku med dragim kamenom in steklenim po-snetkom. Deloma tiči vzrok v dramatizaciji Jurčičevega romana, ki izgublja pri še tako izvrstni uprizoritvi precejšen del svoje lepote, deloma pa tudi v predstavljanju igralcev.

Najbolj posrečeno je bilo drugo de-janje in izpremema tretjega, medtem ko so kazali kesnejši prizori čim dalje bolj proti koncu igre nazadovanje. S tem pa seveda nikdo ne odreka igralcem trdne volje in pridnosti, s katero so se naučili svojih vlog in se po svojih zmožnostih potrudili zadostiti posameznim nalogam.

Popolnost in vsestransko pogojenost igranja je pokazal čevljar Krivec, ki je znal vzbuditi s preprostim in na-ravnim humorjem (ne s pretiranim, kot se često dogaja!) gledalcu vtis resničnosti svoje vloge in dal tej sceni izredno lep okvir. Le žal, da ni omenjeni igralec prevzel kake daljše vloge v kateri bi imel priliko še bolj razviti svojo dovršeno igralsko nadarjenost.

Deseti brat — Martin Spak je imel kajpada najtežjo vlogo in se mu ne sme zameriti, če ji ponekod ni bil kos. Poznalo se mu je, da se je temeljito po-globil v svojo vlogo in se skušal oprostiti vseh znakov diletantstva, vendar ni podal točne slike desetega brata, kakor jo dobiš pri čitanju Jurčičevega romana. Nenaravno in brez zadostnih motivov so se menjavali duševni afekti razburjenja z trezno hladnim razpoloženjem. Pač, ravno tu je postalo očito, da se je igralec desetega brata resno potrudil umetniško izraziti človeško čustvo-vanje, vendar se je morala marsikje umakniti teorija nemoči prakse.

Krjavljju je bilo seveda predvsem na srcu zabavati občinstvu na vse pretege in v tem oziru se je izkazal nad vse zmožnega za take vloge, kajti ljudstvo mu je navdušeno ploskalo ob vsakem nje-govem nastopu, a ni seveda nič pomislilo, če je to res oni pristni Jurčičev Krjavelj, ki po mojih mislih vseeno ne spada v ka-tegorijo cirkuških klownov.

Učitelj Kvas in Manica sta igrala docela dobro. Pohvale vredno je bilo predstavljanje Marijana, ki je spretno pogodil bistvo svoje vloge v kateri je pred-vsem prav dobro izražal sovraštvo proti svojemu tekmeču Kvasu.

Vseskozi na mestu je bil Dolef, ki je izborni pogodil značaj dobrovoljnega pivca, nekdanjega študenta in „filozofa“. Psihološko vzorno je igralec predstavljal duševni preobrat v Dolefu, ko se pri po-gledu na mrtvega Marijana iztrezne. Ravno tako je izborni zadostil grajščak Piška v vsem zahtevam svoje vloge. Tudi ostale vloge so se vseskozi potrudile in skušale kar najbolje zadostiti svoji nalogi. Scenerija je bila dobra z ozirom na preprostost ku-lisnega bogastva.

Dvorana je bila pri obeh predstavah nabito polna, kar je jasen dokaz, da vlada zanimanje za gledališče in igralci naj si še v bodoče prizadevajo uprizoriti spet, podobno igro, v kateri se bodo oprostili še malih diletantskih napak in polagoma zoreli k popolnosti. Miran Jarc.

Poziv na kmetovalce!

Narodna vlada SHS v Ljubljani je sklenila, da ostanejo vsa dosedanja za-konita določila in dosedanja oblastveni ukazi glede prometa z živino v moči tudi še zanaprej. Vnovčevalnico za živino in mast v Ljubljani je prevzela Narodna vlada SHS in bo ta delovala nadalje kot dosedaj, vsled česar ostanejo vsa določila in naloge „Vnovčevalnice za živino in mast“ tudi odslej v moči. Vnovčevalnica za živino in mast obdrži torej monopol za nakup klavne živine in ima pravico predlagati tudi prisilne rekvizicije pri političnih oblastvih. Tudi glede plemenske živine ostanejo do-sedanja določila v veljavi. Kdor bi se ne pokoril dosedanjim zakonom in oblastvenim ukazom, zadenejo ga iste kazenske po-sledice kot za časa prejšnje vlade.

Kmetovalci! Narodna vlada SHS v Ljubljani Vas pozivlja, da v teh težkih časih storite vse potrebno, da dobi „Vnovče-valnica“ za ljudsko prehrano potrebno ži-vino. Živino bodo določevali za oddajo zaupniki „Vnovčevalnice“ in sicer na tisti način, kot so jo določevali prej. Kmeto-valci, oddajte zaupnikom te „Vnovčeval-nice“ živino, ki jo morete količikaj po-grešati. Ako se ne bi dobilo za civilno prebivalstvo dovolj klavne živine, bi ute-gnili nastati nemiri, kar bi bilo v splošno škodo in splošno nevarnost. Dobave živine za armado odpadejo, ter bo itak treba odslej manj živine oddajati, kot je bilo treba prej. Kar pa bi zahtevala „Vnovče-valnica“ živine, se mora brezpogojno od-dati, ker bi se sicer morale vršiti neljube rekvizicije po dosedanjem načinu. Narodna vlada SHS v Ljubljani upa, da ne bo po-trebno izvrševati prisilnih rekvizicij, ter

da bo ljudstvo samo uvidelo, da je treba ljudsko prehrano vzdržati. Vnovčevalnica bo storila kot dosedaj tudi naprej vse, da se živinoreja ohrani in tudi pospešuje, ter da se ne bo jemala živina, ki je za plemo brezpogojno potrebna. — Narodna vlada SHS v Ljubljani, dne 5. novembra 1918. Poverjenik za prehrano: Dr. Ivan Tavčar.

Cesar Karol - odstopil.

Dunaj, 11. nov. (Kor. urad.) Cesar Karol je izdal nastopni razglas: Odkar sem bil zasedel prestol, sem se neprestano trudil, svoje narode izvesti iz grozot vojne, ki je izbruhnila brez moje krivde. Nisem se obotavljal vpostaviti ustavno življenje in sem svojim narodom odprl pot do nji-hovega samostojnega državnega razvoja. Slej kot prej poln nepremeljive ljubezni do vseh svojih narodov, nočem, da bi moja oseba zaprečevala njihov svobodni razvoj. V naprej priznavam odločbe, ki jo Nemška Avstrija sklene o svoji bodoči državnosti. Vlado je potom svojih zastopnikov pre-vzelo ljudstvo. Odpovedujem se vsakršnemu udeleževanju pri državnih poslih. Hkrati odpuščam svojo avstrijsko vlado.

Karol m. p. Lammasch m. p.

Budimpešta, 12. novembra. Listi pri-našajo vest, da se je kralj Karol odpovedal tudi ogrskemu prestolu. Odpravila se bodo tudi v najkrajšem času vsa plemstva.

Monarhistični prevratni poizkus na Dunaju.

Dunaj, 11. nov. Odkrili so priprave za monarhistični prevrat na Dunaju pod vodstvom visokih častnikov. Vsled tega je državni svet sklenil proklamirati že jutri republiko ter je ukazal že danes zasesti javna poslopja. Ob 11. uri dopoldne je prišel močan oddelek Rdeče garde s stroj-nicami pred vojno ministrstvo in vojaško poveljništvo, zasedel poslopja ter razobesil ob navzočnosti velike množice rdečo za-stavo. Drugi oddelki so zasedli cesarjev grad Schönbrunn, kjer se mudi cesar s svojo rodbino. Zopet drugi oddelki so za-sedli dvor, ki so ga proglasili za narodno last, cesarsko zakladnico, dvorne muzeje, brzojavno centralo in druga javna poslopja.

Dunaj, 11. nov. Vesti, da bi se cesar z rodbino mudil v Schönbrunn, ki je za-seden od rdeče garde, ne odgovarjajo re-snici. Cesar se nahaja s celo rodbino v gradu Eckartsau.

Dunaj, 11. novem. „Arbeiterzeitung“ piše: Cesarjev grad Schönbrunn je bil danes na ukaz državnega sveta zaseden od čet, da varujejo osebo cesarja. List pripominja: Znano je, da se na ta način vrši danes zapiranje nekdanjih vladarjev. „Achtuhrbl.“ piše, da je zasedanje Schön-brunna s četami v zvezi z odkritjem mo-narhistične zarote, ki je imela namen iz-vršiti s pomočjo visokih častnikov prevrat.

Nemški cesar in cesarjevič odstopila.

Cesar in kralj se je odločil, da se odpove prestolu. Državni kancler ostane toliko časa v službi, dokler se ne rešijo vprašanja, ki so v zvezi z odpovedjo ce-sarja in cesarjeviča nemške države in Prusije ter z ustanovitvijo regentstva. Regentu namerava priporočiti, naj imenuje poslanca Eberta za državnega kanclerja ter predložiti zakonski načrt, da se takoj razpišejo splošne volitve za nemško ustavo-dajalno skupščino, katere naloga bo končno določiti bodočo državno obliko nemškega naroda, vključivši one dele naroda, ki bi se želeli priključiti Nemčiji. — Berlin, 9. novembra 1918. Princ Maks Badenski, državni kancler.

Nemčija republika.

Berlin, 9. nov. 1918. (Kor. urad.) Wolff sporoča: Plazu podobno se je raz-širil v Berlinu republikanski pokret. Iz krogov poslancev se izjavlja, da je dopoldne vlada obvestila soc.-demokratske poslance, da sta se odpovedala prestolu cesar Viljem II. in nemški cesarjevič. Državni kancler princ badenski je ponudil kanclerstvo soc.-demo-kratičnemu poslancu Ebertu, ki je ponudbo odklonil. Soc.-demokratje so razglasili re-publiko in izvolili za predsednika poslanca Eberta. Berlinska garnizija je prestopila k socialnim demokratom. Vojaki nosijo rdeče kokarde. Povsod se zbirajo v gruclah vojaki, ki slave republiko. Mir in red sta nemotena.

Berlin, 9. nov. Wolffov korespondenčni urad, doslej uradno glasilo vrhovnega armad-nega poveljstva in vlade, se nahaja v rokah revolucionarjev. Danes prinaša revoluci-jonarno okrožnico: Vsem! Tq si je revo-lucija priborila sijajno, skoro popolnoma nekrvavo zmago. Zjutraj je izbruhnila splošna stavka, vsled česar počiva vse delo. Dopoldne je prestopil polk naum-burških lovcev k ljudstvu ter odposlal de-putacijo k delavskemu in vojaškemu svetu. Druge čete so mu sledile. Aleksandrov polk je prestopil k ljudstvu po nagovoru drž. poslanca Welsa. Le pred vojašnico na Chausse-ji je bilo nekoliko streljanja. Mrtev je en delavec, ki ga je ubil neki častnik. Častniki so zbežali. V mestu je mir in red.

Premirje med Nemčijo in entento podpisano. Pariz, 11. novembra. Premirje med Nemčijo in entento je bilo danes ob 6. uri zjutraj podpisano. Ob 11. uri do-poldne so bile ustavljene sovražnosti.

Jugoslovanska država ustanovljena.

13 milijonov prebivalcev.

Pariz, 13. novem. Zastopniki srbske vlade in Narodnega Veča v Zagrebu t. j. ministrski predsednik Pasić kot pooblaščenec Srbije, in pooblaščenec Narodnega Veča v Zagrebu predsednik dr. Korošec, dr. Čingrija in dr. Žerjav so podpisali dokument, s ka-terim se enkrat za vselej zagotavlja usta-novitev velike jugoslovanske države s 13 milijoni prebivalcev.

Dopisi.

Iz Metlike. Političen shod v hrvatski Brod ob Kolpi pri Metliki je sklical dr. Lukenič „narodni zastupnik“ za kotor Karlovac, 10. nov. t. l., kamor je povabil tudi obližnje Slovence, osobito Metličane. Predsednik zbora g. Rogovič z Jurova po-deli po običajnem pozdravu nad poldrugi tisoč zbranih prisotnikov besedo omenje-nemu poslancu, ki je v prvo v kratkem poročal svojim volilcem o svojem delovanju v hrvatskem in ogrskem saboru ter opra-vičeval postopanje koalicije, ki je morala mnogokrat proti svojemu političnemu pre-pričanju potegniti z nadvlado, boječ se, da ta ne oropa hrvatskega naroda še tiste male svobode, ki jim je ostala v času vojne. Prisiljeni so bili radi tega voditi „politiku lukavosti“, osobito tudi, da so prihranili svoji domovini kolikor mogoče živil, ker bi jim drugače Madžari in Nemci bili pustili le malo, potisnili pa tudi še naj-potrebnejše doma ostale može in sinove v krvavi boj proti lastnim krvnim bratom.

Prav ugodno je došla po pokojnem dr. Kreku zasnovana deklaracija vsem hrvatskim in srbskim rodoljubom, narodnim poslancem, ki so, razun Frankovcev, ne-strpno čakali zaželjene prilike, da jim pri-nikne iz otožnega srca že davno pritažena,

zveličayna misel o resničnem ujedinenju Slovencev, Srbov in Hrvatov.

Končujoč svoj navdušeni in mnogokrat zglasnim odobravanjem prisotnih prekinjeni govor, pozove izbornu priljubljeni govornik vse k svečanostni prisegi, h kateri so vsi udejnjenici oduševljeno dvignili brzo svojo desnico. Marsikom je zasvitala solza radosti v očeh, ko smo ponosno stoječ pod prostim nebom dvigali svoj pogled k Vsemogočnemu z iskreno prošnjo, da nam blagoslovi to našo toliko in toliko časa težko pričakovano obširno državo Jugoslavijo, ob enem za trdno obljubljaajoč, da ji hočemo biti zvesti branitelji do zadnjega svojega izdihaja.

Končno nas je opozoril govornik tudi na šestletne vojne trpine, junaške Srbe, ki se niti oddahnili niso, da so prihiteli na pomoč naši obrani v Zagrebu in Ljubljani. Med šumenje naše jugoslovanske Kolpe so se vmešavali iskreni slavi in živio-klici, katere naj prinaša ta zgodovinska reka, družec se s Savo, tem našim, toliko zatiranim in preganjanim rodnim bratom.

Ko se je metliški župan g. Flajšman z vznesenimi besedami zahvalil v imenu zborovalcev na najuspešnejšem govoru, zavorila je pesem: „Lepa naša domovina“, koji je sledila druga: „Hej Slovani!“

Stisniviši pri slovesu roke našim vrlim bratom Hrvatom in zatrjujoč eden drugemu edinost in bratsko slogu, vrnili smo se z najblažjimi utisi radostno prepevajoč domorodne pesmi vsak na svoj dom. —k.

Domače in tuje novice.

Sedemdesetletnico rojstva je obhajal 14. t. m. veleč. g. župnik v p. Josip Romč. Rojen je bil v Višnji gori 14. novembra 1848. Po dokončanih študijah l. 1874 je služboval kot kaplan na raznih krajih po Dolenjskem. Slednjič je stopil v nemški viteški red kot nekonventualen duhovnik. Red ga je nastavil za župnika v Podzemlju na Belokranjskem. Dolgo vrsto let je tam neumorno deloval v telesi in dušni blagor svojih župljanov kot izboren gospodar in goreč duhovnik. Pred štirimi leti ga je prisilila huda, smrtonovarna želodčna bolezen, da se je podal v zaslužni pokoj. Izbral si je prijazen kraj Šmihel pri Novem mestu, da tam preživi mirno in tiho večer svojega življenja, kjer je svojčas služboval kot kaplan. Seveda so Šmihelčani bivšega svojega kaplana z veseljem sprejeli v svojo sredo. Tu je popolnoma okreval, ter še vedno z veseljem pomaga v dušnopastirski službi domači z delom preobložen farni duhovščini. — Ljubeznjivemu, mnogozaslužnemu častitljivemu starčku-jubilantu iskreno čestitamo in srčno želimo, da bi še mnogo let zdrav in čil užival zaslužni mir kot izboren vzgojitelj slovenskega naroda in vrl narodnjak v srečni, lepi Jugoslaviji!

Konferencija sod. SSi. cordis Jesu za novomeški dekanat bo v ponedeljek dne 18. t. m. ob 2. uri popoldne. — Isti čas prejmejo preč. gospodje naročeno kadilo.

Solski praznik v proslavo Jugoslavije na novomeški gimnaziji se je praznoval kakor smo poročali 5. novembra. G. ravnatelj Jos. Wester je razvil v svojem temeljitem govoru približno nastopne misli: Ljubi nam učenci in učenke! — Nov vek se pričinja. Zrušile so se mogočne večstolne države, med njimi tudi stara Avstrija. Nove, mlade države nastajajo. Kar so prorokovali naši pevci-proroki in buditelji se izpolnjuje. Naša domovina se je prerodila, vstaja Jugoslavija oživljena. Zasijalo nam je solnce svobode, dasi še zastrto od gostih jutranjih megel. Doživeli smo veliki čas. Izpolnile so se želje celokupnega naroda, nam starejšim v zadovoljstvo, vam mladini v srečo. Blagrovati vas moramo, saj se vam odpira jasna bodočnost v svobodni slovenski domovini, kjer ne bo več gospodoval tujec, kjer ne bodo več ravnali

Valjhuni po svoji slepi glavi. Besede Prešernovega duhovnika se uresničujejo:

Po celi zemlji vsem ljudem mir bodi! — Da smo očeta enega sinovi,

Ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi — Toda svobode, ki nam je napačila, ne smete napačno umevati. Svoboda ne obstoji v nebrzdanosti, v prostaščini, v zanikanju veljavnih postav. Ne kazali bi zrelosti, če bi dajali duška svoji navdušenosti v razgrajanju, ponočevanju in pijančevanju. Nasprotno: prav sedaj se mora zavedati resnobne časa in s tem večjo vneto posvečati svoje duševne moči učenju, da se vsak po svojih zmožnostih usposobi za važna mesta, ki vam jih bo nekdanja vzemati. Ne vdajajte se brezdelju! Šolski predpisi ohranijo i nadalje svojo veljavo v polnem obsegu. Red, dostojno vedenje, izvrševanje vaših dolžnosti bomo slej kakor prej od vas dosledno zahtevali. Le v nečem se vam da prostost: nihče vam ne bo več branil nositi narodnih znakov, trobojnice troedinega našega naroda. Ven na plano, na visok hrib bi vas moral popeljati in razkazati krasoto naše proste domovine v žaru jesenskega solca. Pretesen prostor je tu med štirimi stenami, kakor da bi mogli dojmiti veličastnost sedanjih dogodkov, svobodo, ki je nam nastopila. Tam bi mogli z večjo iskrenostjo odzvati se besedam, ki vam jih kliče: Živela lepa naša slovenska domovina, živela svobodna Jugoslavija!

Naznanilo. Vsled nastalih razmer se bo morala pomožna akcija za preskrbo manj imovitega prebivalstva začasno prekiniti in se bo vsled tega oddajalo od 15. t. m. nadalje pri mestni aprozaciji vsem odjemalcem živila le po enotnih cenah, kakor: kruh, moka, mast, meso itd.

Mestno županstvo 10. nov. 1918.

Umrli je 4. novembra na Želebeju pri Metliki Martin Nemanič, po domače želebejski Martinek, oče g. župnika Martina Nemaniča. Bil je mož prave belokranjske korenine. Z njim je legel v grob spet eden pristnih belokranjskih očancev. Dosegel je starost 81 let. Naj v miru počiva!

Umrli je v Goriški vasi pri Mirnipeči 13. novembra pridna posestnica in dobra mati Uršula Povše roj. Slak, stara 75 let. Naj ji sveti večna luč!

Junaške smrti je padel v zadnjem trenutku pred odhodom v preželjeno zlato svobodo, g. Alojzij Fischer, nadtopničar pri 18. reg., v starosti 27 let, doma iz Kandije, sin g. poduradnika Al. Fischerja. Na laškem bojišču je bil dne 11. oktobra ranjen od granate ter je še isti dan umrl v bolnici. Služil je zvesto celih sedem let za domovino ter se udeleževal štiri leta vojne na raznih bojiščih. Bil je tudi ranjen in predlagan za odlikovanje. Zapušča neutulajljivo soprogo in žalujočega očeta. Blaga duša hrabrega vojščaka naj vživa rajski mir. Njegovim zaostalim naše sočutje.

Prepotrebna odredba je bila pretečen teden razglašena po mestnem županstvu, da mladina ne sme ob večerih od 6. ure dalje postopati zunaj. Na glavnem trgu in po cestah je sedaj toliko prometa z avtomobili, trenom, konji itd., da je za mladino skrajno nevarno. Isto odredbo je razglasilo gimn. ravnateljstvo tudi dijakom iz vseh razredov. Toda vkljub prepovedi se še vedno zbira neubogljiva mladež zvečer na omenjenih prostorih. Opomnimo, da bodo v takih slučajih na odgovor poklicani stariši ali njih namestniki in tozadevni prestopki tudi zasluženo kaznovani.

Srbohrvatski tečaj v Novem mestu. Do 12. t. m. se je prijavilo 67 udeležencev za ta tečaj. Morda so nekateri gg. prvotni oglas v Dol. Novicah, kjer je bilo rečeno, da je tečaj pristopen moškim in ženskam vseh meščanskih krogov, napačno umevali. Res se je priglasilo nepričakovano veliko gospod in gospodičen, a razmeroma malo gospodov. In prav gg. uradniki so bili z veseljem pozdravili ustanovitev srbohrvaškega tečaja. Prijave gospodov se še nadalje

sprejemajo v občinski pisarni do 16. t. m. Če ne bo mogoče vseh udeležencev sprejeti v en tečaj, je gosp. ravnatelj Wester pripravljen voditi dva zaporedna tečaja: prvega za gospode, drugega za ostale prijavljene. Sedaj gre za to, da se nabavi priporočena pomožna knjiga dr. Ilešičeva Hrv. čitanka I. ali II. zvezek.

Popravek. V zadnji številki smo napačno poročali, da se bo rabila v Novem mestu pri srbohrvatskem tečaju dr. Plešičeva Hrvatska knjižnica itd. Rabila se bo dr. Ilešičeva Hrvatska knjižnica itd. Naj se nam neljuba pomota oprusti.

Četrto porotno zasedanje okrožnega sodišča novomeškega preloženo. Četrto porotno zasedanje, ki se je imelo pričeti pri tukajšnjem okrožnem sodišču z 18. nov. t. l. se za nedoločen čas preloži. Porotnike se bo pravočasno znova povabilo in poleg tega naznanilo pričetek zasedanja v časopisih.

Narodna obrana v Žužemberku se je ustanovila zadnje dni oktobra, ki šteje že nad 500 članov. Narodna obrana je bila 7. t. m. na glavnem trgu v Žužemberku slovesno zapriščena po stotniku Küsselnu ter je imel pri tej priliki primeren nagovor na obrano tuk. g. notar Anton Carli, kot predsednik lokalnega odbora Narod. Veča. Štacijsko poveljstvo je prevzel g. poročnik Ciril Dereani. Stražna služba se že viši, in tudi orožja ter municije se je že nekaj dobilo. Izprova se podrobna organizacija po posameznih občinah in večjih okrajih iste.

Vojaška služba od 18. do 40. leta. Poverjenik narodne vlade SHS. v Ljubljani za narodno brambo je izdal sledeči ukaz: Domači polki in kadri se demobilizirajo takoj, ko bo to mogoče. Za sedaj pa pozivljam z ozirom na veliko nevarnost, v kateri se domovina še nahaja, vse 18. do 40. letne vojake, da se nemudoma zglase pri svojih slovenskih kadrih v Ljubljani, Borovljah, Celju in Mariboru. Nad 40 letne je iz vojaške službe odpustiti. Dosedanje oprostitve veljajo do preklica naprej. Vojaki, vzdržite še ta kratki čas v dobro lastne domovine, ko ste se nad štiri leta borili za tujece! — V Ljubljani, 8. nov. 1918. — Poverjenik na narodno brambo: Dr. Lovro Pogačnik l. r.

Izplačevanje vzdrževalnin. V seji Narodne vlade SHS v Ljubljani 10. nov. 1918 je bil soglasno sprejet predlog poverjenika Kristana: Vzdrževalnina se plača onim rodbinam, katerim na plačilni poli potrjena pristojni občinski in župnijski urad, da so njihovi vzdrževalci ali v vojnem ujetništvu, ali se še niso vrnili iz vojske, ali se pa nahajajo v aktivni vojaški službi narodne vojske, izvzemši službo narodnih straž. (Članom narodnih straž se torej vzdrževalnina ne izplača.) Invalidom ter vdovam in sirotam padlih vojakov pa se izplača vzdrževalnina kakor doslej. Odredba stopi v veljavo 15. t. m.; poverjeništvu za finance jo sporoči brzojavnim potom davčnim uradom. — Glede podpor rodbinam, katerih vzdrževalci se nahajajo v Ameriki, se naroči poverjeništvu za socialno skrbstvo, naj izvede obširno revizijo, v koliko so te podpore res potrebne.

Svarilo. Občinstvo ponovno opozarjamo, naj ne sprejema od bežečih vojakov, posebno še od Mažarov in Nemcev, nikakih živil, odnosno, da je pri tem skrajno previdno, ker jih ti češče zastrupljajo. Tako je v Ljubljani 10. nov. neko plemenito ogrsko srce zahotelo na glavnem kolodvoru žrtev, ki jih pa k sreči ni bilo. Preden je vlak bežeče Mažare odpeljal, so opazili, kako je nekdo nalašč položil na stran v vreči nekaj moke. Ko so moko pregledali, so dognali, da je bila zastrupljena! Seveda so jo stresli proč. Ko je vlak odpeljal, je bistro srbsko oko (Srbi tam stražijo) opazilo med tračnicami bombo, ki je pričakovala svojo žrtev. Bombo so seveda takoj odstranili. Torej bodite skrajno previdni!

Prisega jugoslovanskih vojakov se glasi: Prisegam in se rotim pri Bogu Vsemogočnem in svoji časti, da hočem

zvesto in z vso svojo dušo, z vsem svojim srcem, z vso voljo služiti vladi Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov kot ljudski in zakoniti oblasti. Prisegam sebi in svojim dragim, svoji deci in svojim roditeljem, da hočem odredbe Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov brez-pogojno, povsod, v vsakem času izvrševati in da hočem biti pokoren ukazu predpostavljenih zapovednikov in vsem narodnim postavam in zakonom za napredek, edinstvo, svobodo in moč. Tako hočem in v to mi pomagaj Bog!

Gostilničarji, posnemajte! V Mirni peči smo pili v nedeljo pri g. Francu Zupančiču pri kolodvoru dober domač mošt liter po 4 krone, reci štiri krone!

Naše narodno-zavedno ženstvo opozarjamo na današnji oklic: „Na pomoč: njim brez doma, njim brez svojcev.“ Nikar se tolažiti, da je s koncem vojne, tudi že konec požrtvovalnemu delu usmiljenja. Nasprotno! To delo se s koncem nečloveškega klanja še le prične. Zdaj šele prihaja za nas doba vdejstvovanja čuta človečnosti in krščanske ljubezni do trpečega bližnjega. S to zadnjo našo žrtvijo koristimo tudi samim sebi. Kolikor več pokrijemo žalostnih posledic žrtev vojne, s plaščem usmiljenja, tem varneje se bomo počutili v naši novi domovini, ker le z usmiljenjem odstranimo vzroka do brezvestnih dejanj, v katera so v članku omenjene žrtve vojne sicer takorekoč prisiljene.

Razdeljevanje nagrad za plemenske bike in mrjasce (premojanje) se letos ne bo vršilo.

Nakup in prodaja vojaških konj. Razpečevalnica konj v Novem mestu prodaja vsak dan vojaške konje po nizkih cenah; tudi nekaj vojaških tovornih voz je na prodaj. Kupci naj se zglase v pisarni razpečevalnice Glavni trg šte. 45 (Bergmanova hiša). — Prihodnji ponedeljek dne 18. t. m. bo razpečevalnica na novomeškem sejmišču od 8. ure dalje prodajala na javni dražbi vojaške konje.

Poziv. Glede neke male zapuščine naj se oglasi v knjigarni Urbana Horvata v Novem mestu gospa Mara dr. Kunčeva, osebno ali pa pismeno.

Dr. Viktor Adler umrl. Dunaj, 11. nov. (K. u.) Voditelj avstrijske socialne demokracije dr. Viktor Adler je danes zjutraj v nekem dunajskem sanatoriju umrl za kapjo.

General Borojevič prosi. General Borojevič je poslal svojega zastopnika polkovnika Cvetanoviča. Ponovno zanikava, da bi bil hotel dati zapreti narodno vladu v Ljubljani. Izjavi pokornost Narodnemu veču in prosi dovoljenja, da bi smel stanovati v Zagrebu kot privatna oseba. Narodno veče mu je obljubilo odgovor, vendar hoče še prej zaslišati mnenje Narodnega sveta v Ljubljani.

Cesar Viljem pobegnil na Holandsko. Amsterdam, 10. nov. (K. u.) Nizozemski časopisi poročajo: Danes ob 7. uri zjutraj je po cesti iz Visa v Eysden prispelo deset avtomobilov, opremljenih s cesarskim grbom. Na avtomobilih so se vozili cesar, prestolonaslednik, generalfeldmaršal v. Hindenburg, višji častniki ter dvorjaniki. Ob osmih je v Eysden prispel dvorni vlak z arhivi in osebjen Velikega glavnega stana. Avtomobile so naložili na vlak in cesar ter njegovo spremstvo so potovanje nadaljevali v severni smeri. Kakor se javlja pozneje, so cesar, cesarica, prestolonaslednik, feldmaršal v. Hindenburg in spremstvo, vsega skupaj 51 oseb, dospeli na mejo. Zapustili so Maastricht, pa ne v smeri na Middelachten, ampak so se odpeljali na neki drugi grad grofa Bentincka.

Izgubil se je pes svetlosive barve (Stichelhaariger Stallpintsch) z odrezanim repom, srednje velikosti; imel je ovratnik z napisom „72. InfBrigKdo Feldpost 634“. Event. poročilo proti nagradi prosi Goriansky v Ruperčvrhu, pošta Novomesto, Dolenjsko.

Vino, staro, belo, prvovrstno, se dobi okoli 14 hektolitrov pri Francetu Berzin, šmarješke toplice. Odda se tudi po 100 litrov.

Slovensko narodno gledališče v Ljubljani. Podpiratelji v Novem mestu. Peti izkaz prispevkov h glavnici, ki naj zagotovi našemu narodnemu gledališču redno, častno delovanje. Darila so naklonili p. n. gg.: F. Lasič, okr. glavar v p. in F. Vintar, posestnik po 50 K; nadalje: dr. St. Bevk, ravnatelj, M. Debevec, stotnik, J. Javornik, posestnik, Fr. Jelačin, trgovec, I. Končina, veletržec, Maša Konvalinka, zdravnikova soproga, Fr. Majzelj, veleposestnik, Karol Pleiweis, notar, in neimenovan gospod po 20 K; nadalje: L. Bergant, trgovec, Ig. Sitar, posestnik, Am. Stupica, trgovčeva soproga in Ana Vehovec, posestnica, po 10 K. Delež (po 100 K) so sprejeli p. n. gg.: A. Jarc, mornariški župnik, brata Kobe, trgovca, dr. Konst. Konvalinka, zdravnik, Al. Koprivec, posestnik, I. Krašovec, špeditér, I. Ogrin, veletržec, in K. Pleiweis, notar, po 1 delež. Skupna svota doslej 3455 K. — Nadaljnje prispevke sprejemajo predsednik dv. svet. F. pl. Šuklje, blagajnik vl. svet. prof. Ferd. Seidl in drugi člani krajevnega odbora v Novem mestu. Najmarljiveje in najuspešneje je doslej izvrševala nabiralno delo odbornica g. Pavla Lovše, prof. soproga.

„Ob enajsti uri...“ Stvarna razmotrivanja ob obletnici majniške deklaracije. Spisal Jošt Vrné, tiskal Anton Slatnar v Kamniku, cena 1 K. — Ko je letos dne 30. majnika poteklo eno leto, odkar so naši prvoboritelji v avstrijskem državnem zboru proglasili našo zahtevo po državni samostojnosti jugoslovanskih narodov monarhije, hotel je ves naš narod dati duška svoji nevolji nad zavlačevanjem naše življenske zadeve na taborih in javnih zborovanjih. Za to priliko je tudi izšla brošura „Ob enajsti uri...“, ki naj narodu pojasni nujnost naše zahteve. A nemška prepotentnost naših cenzurnih oblasti, ki nas je do zadnjega trenutka hotela držati pod vijakom svoje nagajivosti in škodoželjnosti, ni le preprečila taborov, marveč je tudi zaplenila brošuro „Ob enajsti uri...“ Vedela je, zakaj. Naš narod naj bi ostal pod nemško-mažarskim kopitom še nadalje kot podložna para, zato proč in doli z vsem, kar mu odpira oči! — Razmere so se čez noč zasukale in danes sme knjižica „Ob enajsti uri“ svobodno na dan. Oproščena „Skublovih verig“ stopa pred naš jugoslovanski rod, da pove resnico, kakoršne se ne sliši iz lepa, — resnico o naših smrtnih sovražnikih in resnico o naši bodočnosti. — Brošura „Ob enajsti uri...“ uvaja Jugoslavana v vse, kar Jugoslovani vedeti mora. V njej nahaja opis velikosti jugoslovanskega ozemlja, njegovo prirodno bogastvo, število prebivalstva Jugoslavije in osobito pogoje za srečni obstoj naše mlade države. Knjiga opozarja na one nevarnosti, ki bi znale škodovati našemu državnemu obstanku in kaže na naloge, katerih izpolnjevanje bo sveta dolžnost vsakega državljanca. — Zaraditega brošuro „Ob enajsti uri...“ nujno priporočamo, da si jo nabavi vsak Jugoslovani kot zvestega spremljevalca na poti v življenju Jugoslavije. Dobi se v vseh narodnih knjigarnah, tudi v Novem mestu.

Bavarski kralj je s celo družino pobegnil iz Monakovega v Švico. Bavarska je tudi proglašena za republiko.

Na pomoč: njim brez doma, njim brez svojcev!

Novo mesto, 6. listopada.

Stotisoči se vračajo iz krvavih bojnih poljan in sestradanega zaledja, hrepeneč po svojem domu, koprneč po svojih dragih. Sestradani, razcapani, duševno in telesno ubiti, brez sredstev se prerivajo skozi goste mase poražene armade. Dolga pot jih loči od cilja hrepenenja. Ali to hrepenenje jih vodi preko strmih prelazov, skozi šume, po prenapolnjenih vlakih in cestah. Domov!

Domov! Najslajši sanj dolgih let sredi smrtne grozote, se jim zdaj vresničuje. Blagor njim, zaslužili so to plačilo!

Ampak izmed teh stotisočev koliko tisočev jih je, ki tega hrepenenja ne poznajo, ker ga niso čutili že, ko so odhajali. To so oni reveži brez lastnega doma, sploh brez doma in svojcev. Če se tudi veseli konca klanja, ne morejo pa biti veseli tudi plačila, ker vedo, da ga jim nihče ne bo ponudil. Domovina? Da, domovina se ob slovesnih govorih hvaležno spominja tudi njih. Toda lepim besedam morajo slediti tudi še lepša dejanja!

In baš za to armado nesrečnih, treba nujno lepih, velikih dejanj! Kajti pred to armado gre strast, podivjanost, sredi je lakota, pomanjkanje, zadej jo brezsrčno, surovo brezobzirno podi bič — skrajnega brezupa, praznosta vsake vere, upanja in ljubezni! Računati moramo, da se bodo tolpe te armade še dolgo po končani vojni klatile okrog, z ropom in opustošenjem si same iskale nadomestila za dom in redno družinsko življenje.

Na to armado bi bila avstrijska vojna uprava morala misliti že med vojno. Vsak teh nesrečnežev bi bil moral biti prepričan, da po končani vojni tudi on najde svoj dom in usmiljena srca v prvi potrebi. Česar ni storila avstrijska uprava, morda tudi mi sami ne, to treba sedaj takoj izvršiti: vpostavitve z najpotrebnejšim opremljenih vojaških domov po vseh občinah in mestnih okrajih! Ogenj se je že razpalil, treba ga nujno pogasiti, sicer nam vsem grozi splošen — požar. Pravimo primerna poslopja, kjer nudimo tem nesrečnežem prvo zavetje. Po mestih naj se — če manjka primernejših prostorov — v to svrhu vporabijo barake, opuščene bolnice itd. Na deželi stoji več hiš praznih, graščinska in druga javna poslopja. Tudi kmečki domovi so žal zelo izpraznjeni, za par ljudi več prostora se mora dobiti skoro v vsaki hiši; to bi bilo le za skrajno silo.

Ali ti usmiljenja vredni prihajajo skoro nagi, ušivi, sestradani, onemogli. Treba je torej celega dela. In kdo drugi naj prevzame to težko žrtvovanje, kot v prvi vrsti naše narodno ženstvo! One, ki so med vojno že toliko žrtvovala, naj s tem zaključnim delom postavijo krono svoji požrtvovalnosti! „Imejte usmiljenje, da boste usmiljenje dosegli!“

Treba za to akcijo takojšnjega vodstva in preko cele Jugoslavije razpreženo omrežje organizacije. V lastnem interesu nas vseh je, da vsak po svoji moči to akcijo podpira, bodisi z živim, obleko, denarjem itd. Bolje, da se daruje prostovoljno, kakor bi bilo siloma več oropano. Naša sveta dolžnost je, da tem nesrečnežem tudi v svojih srcih postavimo domove in zavetišča. Uvaževati treba tudi, da bo takih revežev več, kot si jih predstavljamo. Koliko jih je, ki se vračajo s sladkim prepričanjem, da jih čaka doma kar in kakor so pustili. Pa ko pridejo domov, ne najdejo hiše, ne svoje družine. Hiša v razvalinah, dragi že počivajo. Tem revežem treba v prvi vrsti postaviti dom v naših srcih, dom tolažbe v najtežji uri.

Nadaljna in zaključna naloga teh pomožnih odborov bi bila, vsem tem revežem takoj po odpočitku preskrbeti primernega dela in službe, da se v domovih napravi prostor drugim, kajti vračanja po celem svetu raztrešenega vojaštva ne bo tako hitro konec.

Za inteligentne člane te nesrečne armade pa naj bi po možnosti v posameznih slučajih skrbela naša jugoslovanska imovita inteligenca. Nikar pa revežev, ki so že doma, metati na cesto — kar se ponekod dogaja. Usmiljenje, naša dolžnost do domovine zahteva, da jih raje pobiramo iz ceste! Na pomoč in sicer hitro pomoč! V imenu tovarišev sotrpinov:

Franjo Pirc, štabni ognjičar.

Darilna listina za Veselo Goro iz leta 1741.

Spisal Ivan Steklasa.

V novomeškem kapiteljskem arhivu se je ohranila zanimiva darilna listina (fasc. XXIX B Nro. 7 na celi poli papirja pisana v nemškem jeziku s pečatom rodovine Barbo. Prepis v moji zbirki), ki jo je izdal 20. sept. 1741 Andrej Danijel grof Barbo kot pokrovitelj veselogorske cerkve. Takrat je bila veselogorska božja pot zaslovela že daleč po Slovenskem in sosednem Hrvaškem. Cerkev je bila že docela dogotovljena, le za vzdrževanje duhovnikov, ki so obiskovali to svetišče, ni bilo še dovolj preskrbljeno. Bližnji graščaki so storili vse, da se tudi duhovnikom te božje poti preskrbijo sredstva za obstanek. Posebno so se odlikovale pri tem rodovine: Reissigi v Mokronogu, Barbo v Rakovniku in Langenmantli v Škerljevem. Kaj vse so storile te plemiške rodovine za božjo pot na Veselo Gori, je zapisano v moji zgodovini župnije Šent Rupert na Dolenjskem. Vrh vseh drugih dobrot, ki jih je delil omenjeni grof Barbo veselogorskim duhovnikom, je poklonil še posebej Ivanu Lužarju, ravnatelju veselogorskega svetišča čudotvornega svetega Frančiška Ksaverija (1732—1759) enega svojih podložnih, katerega mu je prepustil s pismom z dne 16. sept. istega leta mokronoški graščak Karol Josip grof Reissig. S tem podarjenim graščinskim podložnim je mogel ravnatelj Ivan Lužar od zdaj razpolagati po svoji volji kot s svojim podložnim. Zval pa se je ta podložnik Matija Gorenec po domače Debeljak. Doma je bil na Podgorici pod Veselo Goro, kjer je stanoval v svoji hiši. Bil je dlje časa organist veselogorske cerkve. To je bil menda tudi edini podložni veselogorske cerkve, drugega nisem našel nobene zapisanega. Ta Matija Gorenec je bil praded Leopolda in Vekoslava Gorenca. Prvi je bil duhovnik in marljiv slovenski pisatelj, drugi je bil pa doktor vsega zdravilstva. Rojena sta bila oba na Podgorici, prvi leta 1840, drugi pa leta 1843. Oče Andrej je bil sobni slikar, a mati Ana rojena Ule perica peč, ki so se še takrat sploh nosile po naših krajih. Da more svoje otroke bolje izšolati, je odšel Andrej s svojo rodovino okoli leta 1850 v Novo mesto. Tukaj sta pohajala oba sina tedanjo frančiškansko gimnazijo ter dovršila tudi višje nauke z dobrim uspehom. Leopold je bil slednjič župnik v Adlešičih, kjer je prerano umrl že l. 1886; Vekoslav pa je postal mestni fizik v Petrinji na Hrvaškem. Umrl je v najboljši moški dobi. Bila sta oba dva odločna marljiva Slovenca.

Velika lesena hiša št. 10, mimo katere smo hodili na Veselo Goro, ne stoji več. Kmalu po odhodu Gorenčeve obitelji v Novo mesto se je razpadla, a svet okoli nje je prišel v druge roke. Graščinskih podložnikov pa takrat že sploh ni bilo več. Leto 1848. jih je odneslo za vselej.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

ŽENSKE LASE

zmešane in rezane, kupujem po najvišji dnevni ceni.

Izdelovalnica kit:

I. SVETEC - Rudolfovo, glavni trg nasproti rotovžu.

Črn pes prepeličar

brez znamke, s pasom okoli vratu, ki sliši na ime „NERO“, se je zgubil. Kdor ga pripelje, dobi nagrado.

Alojzij WINDISCHER, trgovec, Novomesto.

IŠČEM SOBO

z morebitno oskrbo, najraje pri družini v Novem mestu ali Kandiji. Ponudbe na: FRANJO PIRC, štabni ognjičar, t. č. Toplice, Dolenjsko.

Razvedrilo.

Volna zima. Župnik v šoli: „Kedaj smo imeli volno zimo?“ — Franček: „Lani.“ — Župnik: „Kako to?“ — Franček: „Gospod učitelj so bili bolni!“

Tudi čast. Odvetnik: „No, vi imate pa srečo!“ — Obtoženec: „Ali sem oproščen?“ — Zagovornik: „Ne, ampak vi ste prvi, ki pridete v novo kaznilnico!“

Iver. Veliki sovražniki so najbolj nevarni, — majhni najbolj sitni. — Strahove vidi le tisti, ki se jih boji.

Protin (podagra). Jožek: „Stric, kaj pa je pravzaprav protin?“ — Stric: „To ti lahko prav natanko razložim. Protin je to: Če hočeš teči, nimaš nóg, če hočeš delati, nimaš rók; če pa začne boleti, imaš pa deset parov nóg in deset parov rók.“

Podobnost. A: „Vaših dvojčkov se zdaj ne razločim, dasi jih vsak dan vidim.“ — B: „In to je vendar tako lahko! Eden je Jožek, drugi pa Francej!“

Izgovor. Gost: „To vino je pa precej vodeno!“ — Gostilničar: „Da, je bilo preveč gostov in ga ni bilo dosti!“ — Gost: „A, razumim: krst v sili!“

Ženska — gospodar. Ropar: „Denar sem, ali življenje!“ — Gospod: „Oprostite, gospod ropar, moram prej „njo“ vprašati!“

V gostilni. Gost: „Čudno se mi zdi, gospod gostilničar, da vi nikdar klobas ne jeste. Jaz vam ne zamerim, saj človek ne ve, kaj je notri.“ — Gostilničar: „To pač vem, — saj jih sam delam!“

Vse zastonj. A: „Zakaj pa tvoja žena danes tako vpije?“ — B: „Zato, ker ji je doktor prepovedal govoriti!“

Navihanec. Francek je bil v šoli zadnji. Za kazen mora to svojemu odsotnemu očetu pismeno naznaniti. Ko so se že vsi drugi domači podpisali, pristavi tudi on tole: „Kot zadnji Te prisrčno pozdravlja Tvoj Francek.“

Iver. „Čas je denar“; pa kdor ima mnogo časa, potrebuje mnogo denarja.

Poziv!

Osebe, ki so odvalile v nedeljo zjutraj spred mojega stanovanja sod, in so mi znane, pozivljam istega takoj vrniti, ker sem drugače primoran jih naznaniti. — FEL. MEJAK, ofc.

Podpisani vljudno naznanjam slavnemu občinstvu, da sem trajno odpuščen iz vojaške službe, ter se kot tak priporočam v izdelovanje vsakovrstnih oblek.

Spoštovanjem.

Jos. Pavlin,

krojač v Kandiji pri Novem mestu.

V najem se odda s 1. decembrom t. l.

- mestni mlin - na turbino in žaga

vse v dobrem stanju, z lepim stanovanjem v krasni legi in z dobrim prometom. Pridna družina dobi s tem dobro preživljenje. Ugodni plačilni pogoji.

Gospodarski odbor mesta Metlike v Metliki na Kranjskem.

Išče se mlin v najem

na vodo, na tri ali štiri kamne — ako mogoče takoj. Naslov pove upravništvu Dolenjskih Novic.